

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Lobberdense Waard

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

11 september 2014 / rapportnummer 2083-64

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Samenwerking Lobberdense Waard heeft het voornemen in de Lobberdense Waard een plan te ontwikkelen waar rivierverruiming, natuurontwikkeling en zandwinning wordt gecombineerd. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de taak- en doelstellingen voor de Rijnwaardense uiterwaarden (vanuit de PKB 'Ruimte voor de Rivier' en vanuit beleid 'Natura 2000 Gelderse Poort'). Voor de realisatie van dit voornemen zijn een ontgrondingsvergunning en een bestemmingsplanwijziging nodig. Voor de besluitvorming hierover wordt een gecombineerde project- en plan-m.e.r.-procedure doorlopen.

Bevoegd gezag voor de ontgrondingsvergunning is het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland en voor het bestemmingsplan de gemeente Rijnwaarden. Provincie Gelderland vormt het coördinerende bevoegd gezag.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over de ontgroning en het bestemmingsplan waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

De Commissie constateert dat het MER goed leesbaar is. Gedetailleerde overzichtskaarten ontbreken in het MER, maar daar is tijdens het locatiebezoek op 10 juli 2014 alsnog in voorzien.

De Lobberdense Waard maakt – als gezegd – onderdeel uit van een heel pakket aan maatregelen in de Rijnwaardense Uiterwaarden. Gezamenlijk moeten deze maatregelen ervoor zorgen dat er een waterstandsval van ten minste 11 cm gerealiseerd wordt bij een maatgevende waterafvoer van 16.000 m³/s door de Boven Rijn (MHW). In samenhang vormen de maatregelen een structurerend element, de zogenaamde "Blauwe Rivier", waar de grootste hoeveelheid extra water dient te worden afgevoerd.

De Lobberdense Waard wordt – net als andere gebieden/maatregelen – apart als project/plan opgepakt, zodat het in de praktijk hanteerbaar blijft. De Commissie kan dit begrijpen, maar constateert dat een dergelijke aanpak beperkingen oplegt aan het bereiken van de beste synergie van de projecten in de Rijnwaardense Uiterwaarden.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

2. Toelichting op het oordeel met aandachtspunten voor het vervolgtraject

De Commissie wil met onderstaande toelichting op het oordeel en aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

2.1 Effectenbeoordeling

De effecten worden voor een aantal aspecten positiever beoordeeld dan op basis van de berekeningen verwacht zou worden.

Een voorbeeld hiervan is de score voor het aspect geohydrologie. Op blz. 101 wordt dit aspect als neutraal beoordeeld. Echter, er wordt een daling van de grondwaterstanden berekend waarbij gesteld wordt dat de kans op schade aan gebouwen klein is maar niet uit te sluiten valt. Gezien deze constatering uit het technisch onderzoek (dat correct is uitgevoerd) zou een score ‘-’ hier een betere weergave geven van de berekende effecten. De beoordeling van de verschillende alternatieven zal hierdoor enigszins veranderen; het onderscheid tussen de alternatieven zal echter niet wezenlijk anders worden.

- Aanbevolen wordt om, in het kader van de besluitvorming, de waardering van de effecten nogmaals kritisch tegen het licht te houden en waar nodig aan te passen teneinde de effecten een goede plaats te geven in de besluitvorming.

2.2 Relatie met debietverdeling over Waal/Pannerdensch Kanaal

Door de aanleg van de Blauwe Rivier wordt bij MHW een hoger percentage van het debiet naar het Pannerdensch Kanaal gestuurd dan volgens vigerend beleid is toegestaan. Uit het rivierkundig onderzoek voor de Lobberdense Waard blijkt dat bij het voorkeursalternatief (VKA) het toelaatbare afvoerverschil van $5 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$ met een factor 10 wordt overschreden. Het MER verschaft geen inzicht in hoeverre dit effect teniet gedaan zal worden door inzet van het regelwerk bij Pannerden en in welke mate dit de waterstandsdeling bij MHW zal doen verminderen. De Commissie is zich ervan bewust dat andere rivierverruimende maatregelen in de omgeving van het splitsingspunt Pannerdense Kop ook invloed hebben op de debietverdeling en dat het netto effect daarvan binnen het kader van alle Ruimte voor de Rivier maatregelen moet worden gezien. Dat neemt niet weg dat de Commissie wel haar zorg kenbaar maakt over dit belangrijke punt.

- De Commissie beveelt aan om voordat met de uitvoering van het project wordt aangevangen, en in overleg en samenwerking met RWS, duidelijk te maken wat het effect van het geheel van Ruimte voor de Rivier maatregelen rond de Pannerdense Kop is op de debietverdeling tussen de Waal en het Pannerdensch Kanaal, hoe het regelwerk daarbij wordt ingezet en welke gevolgen dit heeft voor waterstanden en de inrichting van de Lobberdense Waard.

2.3 Natuur

De vigerende vergunning voor de ontgronding levert relatief weinig natuur (of natuurpotenties) op. Hierdoor is het mogelijk om alternatieven en varianten te ontwerpen met veel gunstiger natuureffecten dan de autonome ontwikkeling, mede doordat veel van de maisakkers worden omgezet in natuurvriendelijkere ecotopen.

In eerste instantie treedt er door het plan vernietiging van habitats op. Voor de 2 ha zacht-houtoobos die aanvankelijk verdwijnen, is aannemelijk gemaakt dat deze aantasting niet significant is. In de aanlegfase blijft elders in de uiterwaard een flinke oppervlakte aanwezig, wat bijdraagt aan de herstelpotentie casu quo verlies aan soorten voorkomt. In tweede instantie wordt nieuw zachthoutoobos tot ontwikkeling gebracht. Het habitatype is dynamisch en heeft een goede kans van slagen.

Van de kamsalamander verdwijnt het voortplantingsbiotoop. Om dit te ondervangen wordt voorgesteld verschillende nieuwe poelen te graven op plekken buiten de directe invloedssfeer van het rivierwater. Naar deze poelen worden actief dieren (eieren, larven) verplaatst. Gezien de ervaring elders is het aannemelijk dat deze benadering kan werken. Deze natuurcompensatie moet echter vooraf plaatsvinden: de nieuwe habitats moeten bezet zijn voordat de oude vernietigd wordt. Door de zeer beperkte tijd die resteert tot de richtdatum voor het realiseren van de rivierkundige doelen (eind 2015), is het van belang met spoed de vervangende habitats te creëren.

- De Commissie adviseert pas het oude habitat van de Kamsalamander te vernietigen als uit de monitoring blijkt dat het nieuwe habitat functioneert.

2.4 Oppervlaktewaterkwaliteit

De oppervlaktewaterkwaliteit wordt in het MER en achtergrondrapport vooral beschouwd in KRW-termen. Het areaal aan diep water neemt door het plan sterk toe, waardoor op grotere schaal stratificatie kan ontstaan. Tegelijkertijd neemt de nutriëntenbelasting van dit diepe water toe doordat het Rijnwater vaker toestroomt. Het deelrapport oppervlaktewaterkwaliteit poneert hierover de stelling: 'het zelfreinigend vermogen van de diepe plas is echter zo groot dat dit een verwaarloosbare negatieve invloed heeft op de nutriëntenhuishouding' (blz. 26). De onderbouwing van deze stelling heeft de Commissie echter niet aangetroffen.

- De Commissie adviseert de risico's op stratificatie in relatie tot de (veranderende) nutriëntenhuishouding beter (onderbouwd) in beeld te brengen. Een monitoringsprogramma kan hierin een rol vervullen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Samenwerking Lobberdense Waard

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Gelderland (coördinerend bevoegd gezag) en gemeenteraad Rijnwaarden

Besluit: ontgrondingenvergunning en wijziging bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: C16.1
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Herinrichting van de Lobberdense Waard met als doel rivierverruiming en natuurontwikkeling, gecombineerd met en gefinancierd uit zand- en kleiwinning.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in De Gelderlander d.d. 23 april 2008

advies aanvraag: 21 april 2008

ter inzage legging: 24 april t/m 4 juni 2008

richtlijnenadvies : 26 juni 2008

kennisgeving MER in de Rijnwaarden Post, Staatscourant d.d. 25 juni 2014

ter inzage legging MER: 26 juni t/m 7 augustus 2014

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 19 juni 2014

toetsingsadvies uitgebracht: 11 september 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. J.H. van den Berg

drs. M.P. Laeven (secretaris)

drs. A. van Leerdam

M. van der Tas (voorzitter)

drs. F. Wijnants

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus

op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- (2083-49) Bestemmingsplan Buitengebied Lobberdense Waard (juni 2014)
- (2083-50) Aanvraag ontgrondingenvergunning (december 2011)
- (2083-51) Tekeningen
- (2083-52) Kadastrale informatie (9 december 2011)
- (2083-53) Milieueffectrapport Lobberdense Waard (december 2011)
- (2083-54) Ontwerpbeschikking (19 juni 2014)

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Lobberdense Waard

ISBN: 978-90-421-4010-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

